

Vestfold og Telemark
FYLKESKOMMUNE

Kunnskap om frivillighet i Vestfold og Telemark

Innhold

Innhold	2
Sammendrag	3
1. Innledning	5
2. Kilder.....	6
3. Hva kjennetegner frivillig sektor i Vestfold og Telemark?.....	7
3.1. Deltakelse	7
3.2. Sosial ulikhet.....	12
3.3. Rekruttering.....	14
3.4. Nye måter å jobbe på/digitalisering og synliggjøring.....	17
3.5. Økonomi	19
3.6. Kompetanse.....	21
4. Inkludering og integrering	22
5. Demokrati og medvirkning.....	24
6. Samarbeid	26
6.1. Samarbeid med fylkeskommunen.....	28

Sammendrag

Fylkeskommunen er en kunnskapsleverandør om samfunnet i Vestfold og Telemark og i forbindelse med frivillighetens år 2022 har fylkeskommunen foretatt en kartlegging blant regionale frivillige organisasjoner. Resultatene fra denne kartleggingen, Ungdata-undersøkelser fra 2013 til 2021 og folkehelseundersøkelsen – Helse og trivsel i Vestfold og Telemark 2021 danner hovedgrunnlaget for denne rapporten om hva som kjennetegner frivillig sektor i fylket.

Deltakelsen i frivillig sektor i fylket er høy, men har falt under koronapandemien. Barn og unge deltar i stor grad i fritidsaktiviteter, med et markant frfall utover i ungdomstida. Deltakelsen i frivillig arbeid tar seg opp igjen for voksne til slutten av 40-åra, mens de har barn i fritidsaktiviteter, før deltakelsen faller på nytt. Til slutt øker deltakelsen igjen for de over 70 år. Det er betydelig sosial ulikhet i hvem som deltar, både blant barn og unge og voksne.

Forskning tyder på at organisasjonssamfunnet er i endring, med større interesse for lokale lag og aktiviteter tilknyttet nærområder og fritidsinteresser heller enn politiske, ideologiske og religiøse folkebevegelser. Folk deltar mer kortvarig, og det er vanskelig for mange organisasjoner å rekruttere til ulike verv. Kartleggingen i Vestfold og Telemark understøtter dette funnet, og organisasjonene synes rekruttering spesielt til verv er utfordrende.

Organisasjonene som har svart på kartleggingen er stort sett fornøyd med organisasjonens økonomiske situasjon. Tilskuddsmidler og medlemsavgift er de viktigste inntektskildene for organisasjonene i undersøkelsen.

Digitaliseringen av samfunnet har endret både mulighetene og kravene til frivillig sektor. Organisasjonene i fylket benytter seg i stor grad av digitale verktøy og sosiale medier til administrasjon, kommunikasjon med medlemmer, til rekruttering og synliggjøring av organisasjonen.

Organisasjonene ønsker bedre kompetanse om en del viktige utadrettede prosesser som politisk påvirkning, markedsføring/mediehåndtering, søknadsskriving og medlemsrekruttering. Det er mindre behov for kompetanseheving på mer organisasjonsinterne områder som regnskap, økonomi, arrangementer og organisasjonsutvikling.

Frivilligheten fyller en viktig funksjon som arena for integrering og inkludering av ulike grupper. Organisasjonene i Vestfold og Telemark svarer i overveiende grad at de jobber med inkludering og integrering. Når de ikke gjør det er det enten fordi de ikke har dette i formålet sitt eller at de ikke har økonomiske og administrative ressurser til det. Det kan være vanskelig å nå ut til gruppene man ønsker å inkludere. Digitale kommunikasjonskanaler er den vanligste måten å forsøke å nå målgruppene.

Organisasjonene opplever at de i liten grad blir involvert i fora som er aktuelle for dem eller at de blir hørt og gjør en forskjell. Det kan tyde på at det er rom for å bedre og utvide

samhandlingsarenaene for frivillig sektor. Organisasjonene opplever i enda mindre grad å kunne påvirke kommunale og fylkeskommunale prosesser. Dette kommer også til uttrykk ved at politisk påvirkning er området det er størst behov for å øke kompetansen på i organisasjonene.

De frivillige organisasjonene i Vestfold og Telemark samarbeider mest og best med egne medlemsorganisasjoner og andre frivillige organisasjoner, men ønsker et tettere samarbeid med andre aktører og spesielt fylkeskommunen. Samarbeidet med andre aktører som kommune, akademia og næringsliv oppleves som dårlig. Det er også mange organisasjoner som opplever at samarbeidet med fylkeskommunen er svært dårlig.

Det er et tydelig ønske fra organisasjonene om mer samarbeid med fylkeskommunen. Flere ønsker samarbeidsavtaler, og mange peker på jevnlig møteplasser, forum og nettverk som ønskelige samarbeidsformer. Frivilligheten i fylket ønsker at fylkeskommunen bør ta en aktiv rolle når det gjelder demokrati og medvirkning, samarbeid og møteplasser, kompetanseheving og inkludering og integrering.

1. Innledning

Frivilligheten i Vestfold og Telemark er stor og mangfoldig. For å få fram mangfoldet av frivillighet benyttes kategoriseringen til Frivillighetsregisteret. Per 25.10.2022 var det registrert 4896 organisasjoner fra Vestfold og Telemark i dette registeret¹.

Frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark – hva driver de med?

Kilde: Frivillighetsregisteret, Brønnøysundregistrene – brreg.no

Som regional utviklingsaktør har fylkeskommunen tatt et særlig ansvar for å samhandle med frivillige organisasjoner på regionalt nivå. Med regionalt menes frivillige paraplyorganisasjoner som dekker flere kommuner og/eller har en regional funksjon i forhold til organisering, størrelse og oppdrag. I dette utviklingsarbeidet har fylkeskommunen lagt særlig vekt på å være en:

- **Kunnskapsleverandør og kompetanseutvikler.** Fylkeskommunen utvikler og deler kunnskap om fylket og frivillig sektor. I tillegg arrangeres ulike møter, samlinger og konferanser for aktører innen frivilligheten og andre samarbeidspartnere
- **Koordinator.** Fylkeskommunen koordinerer planarbeid, satsingsområder og prosjekter på tvers av kommunegrenser, sektorer og organisasjoner.
- **Samarbeidspartner.** Fylkeskommunen har i dag et formelt samarbeid med 24 regionale frivillige organisasjoner (25 avtaler)². I tillegg samarbeider fylkeskommunen med frivilligheten på en rekke tjenesteområder og i forskjellige prosjekter.

¹ [Frivillighetsregisteret - Brønnøysundregistrene \(brreg.no\)](https://brreg.no)

² 13 er partnerskapsavtaler om ulike prosjekter innen folkehelse og livsmestring. Målsetningen med avtalene er en felles innsats som skal bidra til å utjevne sosial ulikhet og fremme god psykisk helse. De øvrige 12 avtalene er samarbeidsavtaler om støtte til drift og utvikling av prioriterte barne-, ungdoms-, friluftslivs-, idretts- og

- **Tilskuddsyter.** Fylkeskommunen forvalter en rekke statlige og fylkeskommunale tilskuddsordninger som frivillig sektor kan søke på.

I 2022 var det en nasjonal feiring av frivilligheten i Norge, forankret i regjeringens Frivillighetsmelding³. Fylkestinget i Vestfold og Telemark vedtok i den forbindelse at fylkeskommunen skulle bidra til økt kunnskap om og synliggjøring av frivillig sektor som en del av markeringen av Frivillighetens år 2022.

VT+, fylkeskommunens seksjon for analyse, statistikk og kart, har i samarbeid med frivillighetsteamet utarbeidet denne rapporten som oppsummerer noe av kunnskapen vi har om frivillig sektor i Vestfold og Telemark.

2. Kilder

Rapporten baserer seg hovedsakelig på tre kilder. Vestfold og Telemark fylkeskommune har i samarbeid med andre aktører gjennomført to store befolkningsundersøkelser i 2021 som gir kunnskap om frivillig deltagelse: Ungdata-undersøkelsen og Folkehelseundersøkelsen – Helse og trivsel i Vestfold og Telemark. I tillegg har fylkeskommunen våren 2022 gjennomført en kartlegging blant frivillige organisasjoner på regionalt nivå i Vestfold og Telemark. Utover dette suppleres rapporten med tall fra Statistisk sentralbyrå, diverse forskningsrapporter og resultater fra rapporten *Økt deltagelse i frivillige organisasjoner*⁴, som baserer seg på en spørreundersøkelse i 2022 til lokallag i hele landet med rekruttering som hovedtema. Fylkeskommunen har fått tilgang til resultatene fra Vestfold og Telemark.

Ungdata-undersøkelsen er en levekårsundersøkelse som har blitt gjennomført blant alle elever på ungdomsskole og videregående skole hvert tredje/fjerde år i fylket siden 2013. Våren 2021 svarte 22 000 ungdommer i fylket på spørsmål blant annet om vennskap, familie, skole, lokalmiljø, helse og deltagelse i fritidsaktiviteter.

Folkehelseundersøkelsen – Helse og trivsel i Vestfold og Telemark er en spørreundersøkelse som ble gjennomført blant voksne over 18 år i Vestfold og Telemark høsten 2021. 34 000 personer, eller 38 % av de som ble invitert til å delta, svarte på undersøkelsen. Undersøkelsen omhandlet temaer som nærmiljø, helse, sosial støtte, helse relatert atferd, skader og fysisk miljø livskvalitet og demografi. Det er også spørsmål i undersøkelsen om deltagelse i organisert aktivitet eller frivillig arbeid.

---

kulturorganisasjoner. Avtalene skal gi forutsigbare rammer og sørge for at organisasjonene kan utvikle seg som service- og kompetansebanker for sine medlemmer, og tilby et attraktivt, inkluderende og variert aktivitetstilbud til innbyggere og tilreisende i fylket. Alle avtalene skal ivareta både frivillighetens autonomi og fylkeskommunens mål i Handlingsprogram for folkehelse 2021–2022 og Vestfold og Telemark – der mennesker møtes. Kulturstrategi 2021–2024.

³ [Meld. St. 10 \(2018–2019\) - regjeringen.no](#)

⁴ Frivillighet Norge 2022, *Økt deltagelse i frivillige organisasjoner*, [Rapport-Rekruttering V8.pdf \(amazonaws.com\)](#)

Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark er en spørreundersøkelse blant frivillige organisasjoner på regionalt nivå i fylket. Den ble gjennomført av Vestfold og Telemark fylkeskommune våren 2022. Kartleggingen inneholder spørsmål om inkludering og integrering i frivilligheten, nye måter å være frivillig på, digitalisering og synliggjøring, frivilligheten som en demokratisk arena, samt spørsmål som kartlegger behov og ønsker for samarbeid, nettverk, møteplasser og kompetanseheving. Undersøkelsen ble sendt til rundt 180 organisasjoner, hvorav 63 svarte på hele eller deler av undersøkelsen (34 %).

31 av organisasjonene som svarte (49 %) har over 1000 medlemmer, inkl. medlemmer i lokallag. 21 har mellom 200 og 1000. 9 har færre en 200. 2 organisasjoner har ikke medlemmer. 3 av 4 organisasjoner har lokallag eller undergrupper. Over halvparten har ikke ansatte, men 12 av organisasjonene har flere enn 2 årsverk. 6 av disse har 5 eller flere årsverk.

I hvilken grad dette er representativt for alle regionale organisasjoner i fylket er vanskelig å si, men det er forventet at større organisasjoner med mer administrative ressurser i større grad har mulighet til å svare på undersøkelser som dette.

3. Hva kjennetegner frivillig sektor i Vestfold og Telemark?

3.1. Deltakelse

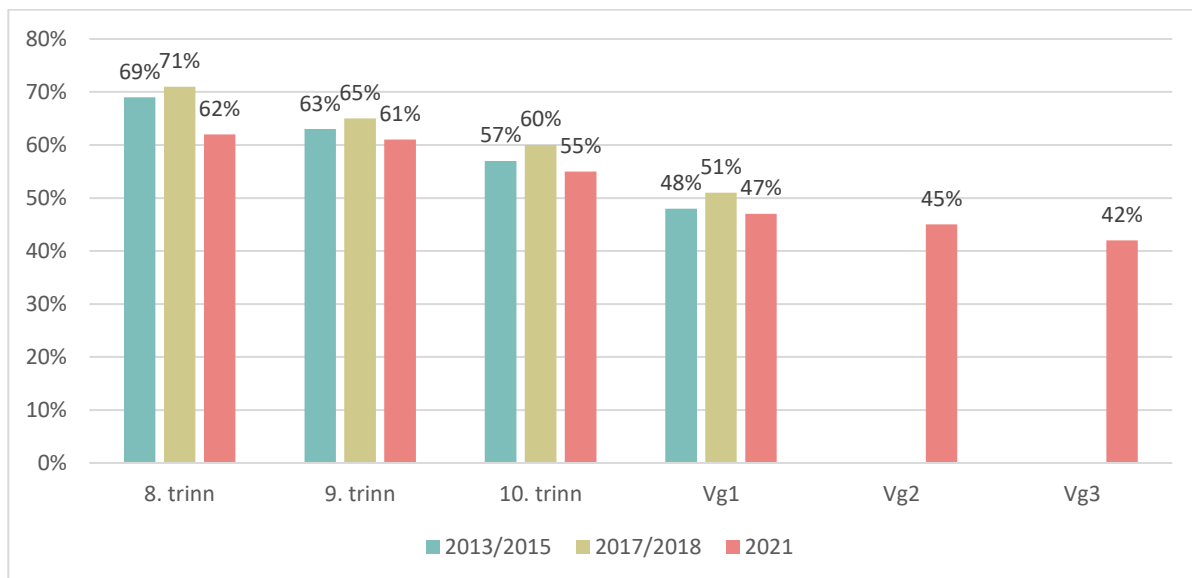
Å ta del i organiserte fritidsaktiviteter kan være en kilde til sosial kontakt, fellesskap, mestring, og mulighet til å være med å påvirke samfunnet rundt seg.

Ungdata-undersøkelsen viser at de aller fleste barn og unge deltar i organiserte fritidsaktiviteter i løpet av oppveksten. Til sammen svarer 9 av 10 ungdommer i Vestfold og Telemark at de har vært med i en organisasjon, klubb, lag eller forening etter at de fylte 10 år. Ungdataundersøkelsen viser en økning i deltakelse fra 2013/2015 til 2017/2018 og et fall i 2021.

Mange organiserte fritidsaktiviteter var stengt eller hadde redusert tilbud i løpet av koronapandemien. 48 % av ungdommene i Vestfold og Telemark svarer i Ungdata-undersøkelsen fra 2021 at de har fått være med på færre fritidsaktiviteter enn før koronatiden. Andelen som svarer at de har deltatt på minst fem organiserte fritidsaktiviteter den siste måneden har gått ned fra 59 % i 2017/2018 til 49 % i 2021. Nedgangen ser vi innenfor alle typer aktiviteter, og på alle klassetrinn, men den har vært størst blant de yngste på ungdomsskolen. Man kan tenke seg at dette er midlertidige endringer som skyldes avlyste aktiviteter og redusert tilbud på grunn av pandemien.

Andelen som svarer at de er med i en organisasjon, klubb, lag eller forening har også gått ned. Mens 62 % svarte at de var med i 2017/2018 er andelen 56 % i 2021. Figur 1 viser at frafallet er størst blant de yngste på ungdomsskolen. Hvorvidt medlemstallene tar seg opp igjen, eller om pandemien har ført til en varig endring, er for tidlig å si.

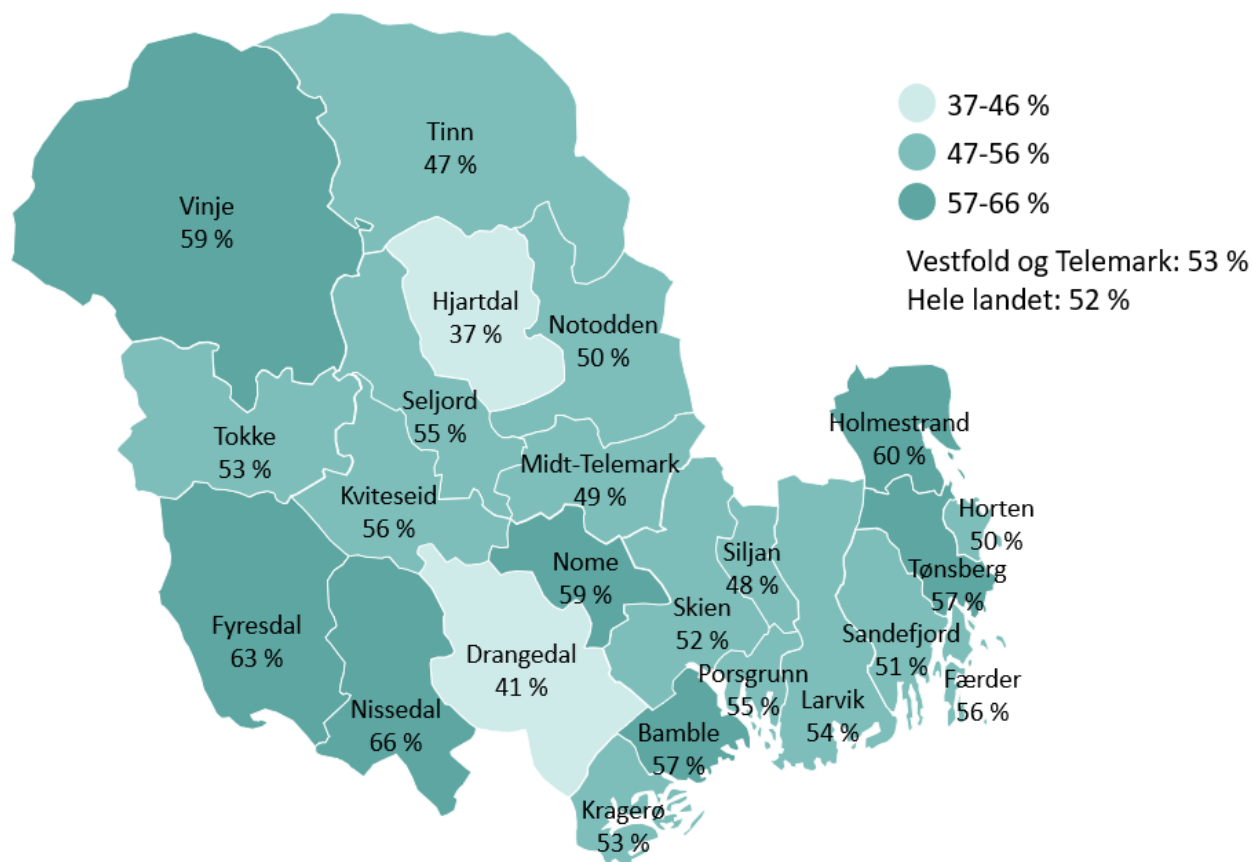
Figur 1. Prosentandel som er med i en organisasjon, klubb, lag eller forening. Vestfold og Telemark 2013/2015, 2017/2018 og 2021. 8. trinn-Vg3. Kilde: Ungdata-undersøkelsen

Figur 2 viser at andelen ungdommer som er med i en organisasjon, klubb, lag eller forening varierer mye mellom kommunene i Vestfold og Telemark: fra 37 % i Hjordal til 66 % i Nissedal.

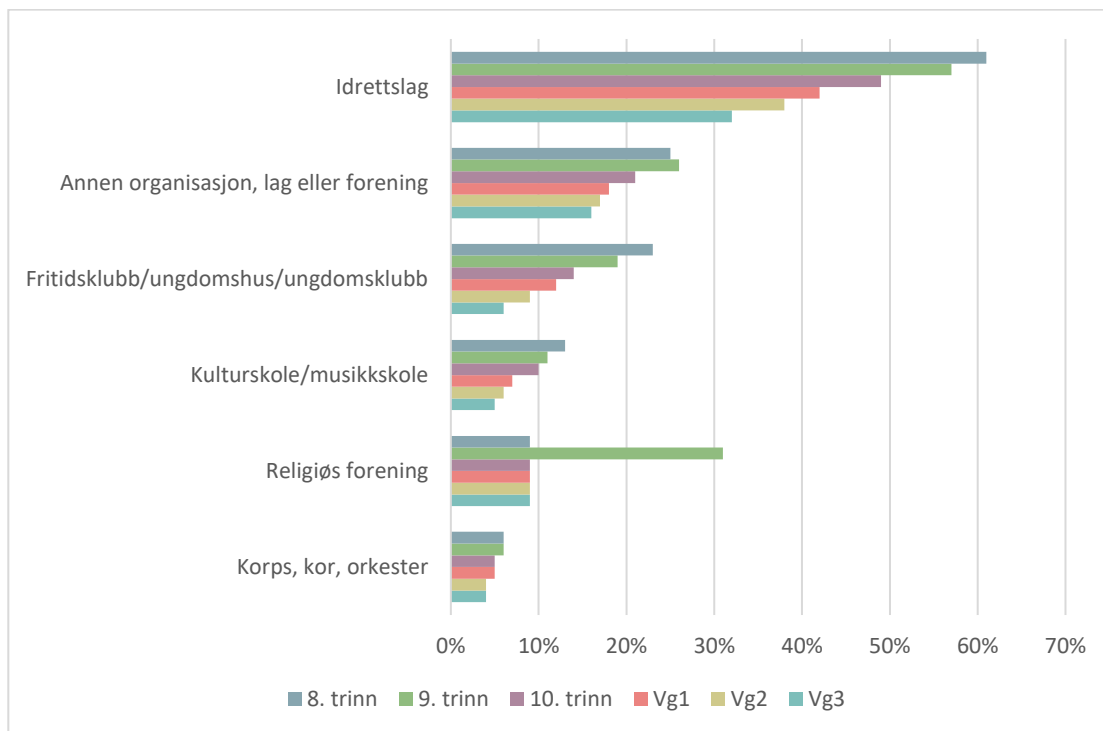
Figur 2. Prosentandel bosatt i den aktuelle kommunen som er med i en organisasjon, klubb, lag eller forening. Vestfold og Telemark 2021. 8. trinn-Vg3. Kilde: Ungdata-undersøkelsen

Deltagelsen i de fleste typer organiserte fritidsaktiviteter endrer seg mye med alderen (figur 3). Idrett er den aktiviteten som flest ungdommer deltar i, men halvparten av ungdommene faller fra organisert idrett i løpet av ungdomstiden. Mens 6 av 10 elever på 8. trinn har deltatt på minst én aktivitet i et idrettslag den siste måneden, har 3 av 10 elever på Vg3 gjort det samme. Fritidsklubb og kulturskole er andre aktiviteter der mange faller fra i løpet av ungdomstiden.⁵

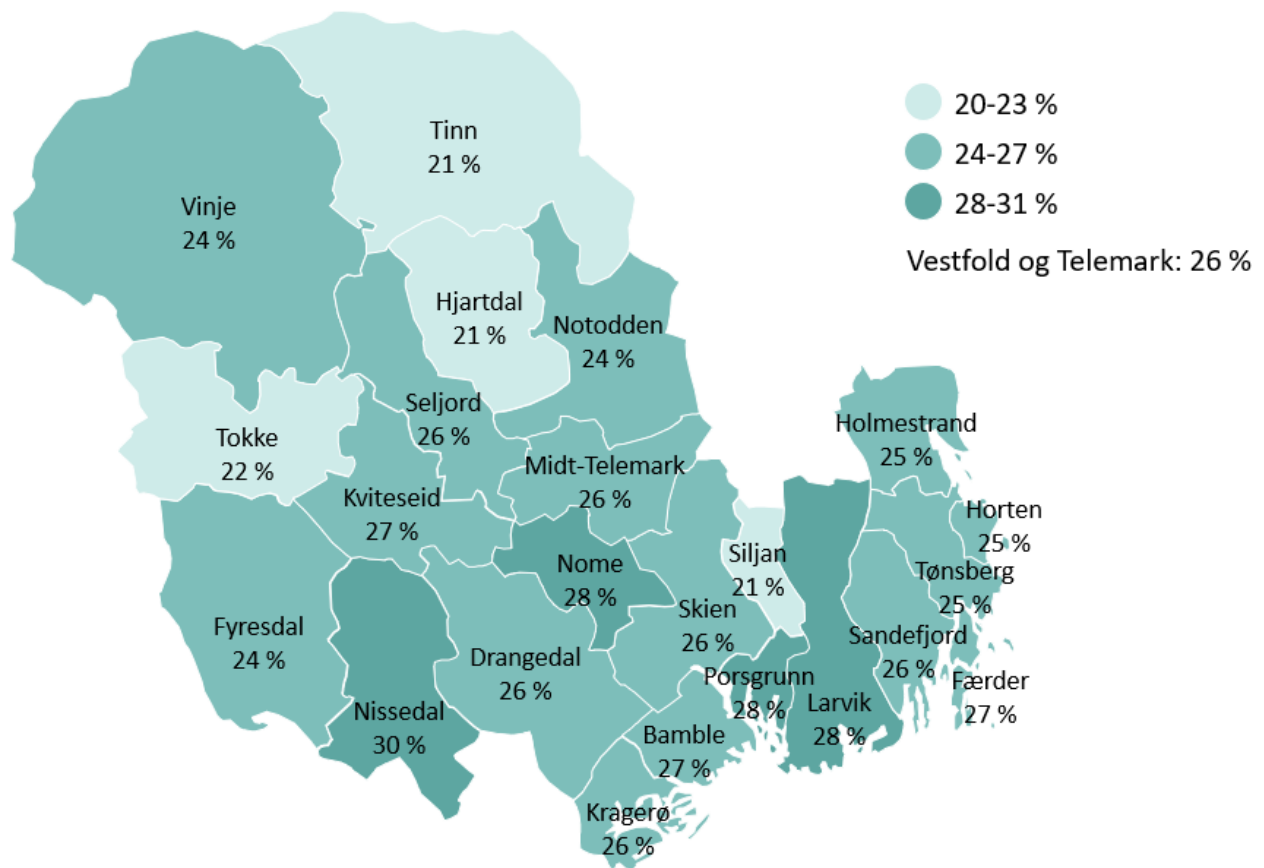
⁵ Den høye andelen 9.-klassinger som deltar i religiøse foreninger henger sammen med konfirmasjon.

Figur 3. Prosentandel som minst én gang den siste måneden har vært med på aktiviteter i følgende fritidsorganisasjoner. Vestfold og Telemark 2021. 8. trinn-Vg3. Kilde: Ungdata-undersøkelsen

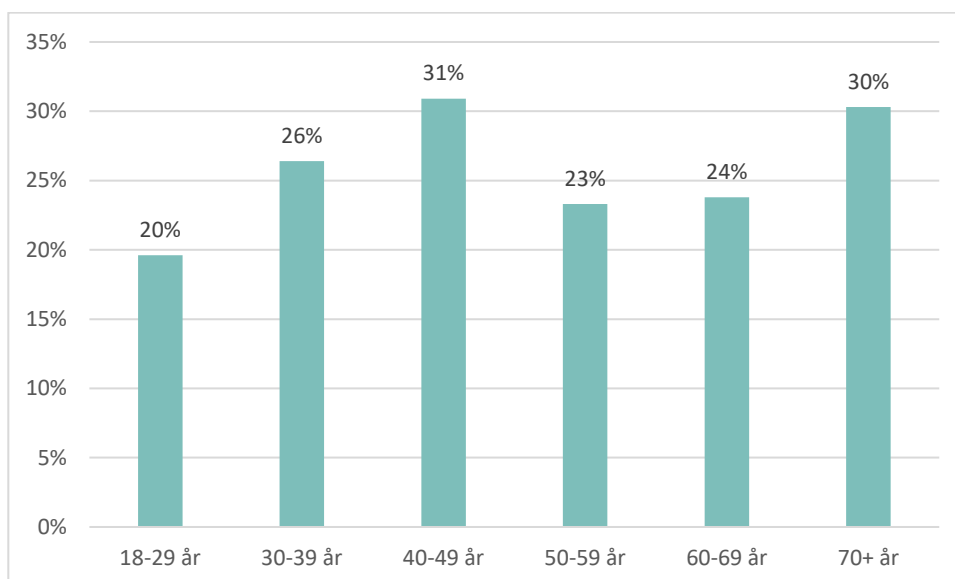
I Folkehelseundersøkelsen Helse og trivsel i Vestfold og Telemark 2021 svarer 1 av 4 voksne over 18 år at de deltar i organisert aktivitet eller frivillig arbeid slik som idrettslag, politiske lag, trossamfunn, kor eller liknende minst ukentlig. Andelen varierer fra 30 % i Nissedal til 21 % i Siljan (figur 4).

Figur 4. Prosentandel voksne over 18 år i kommunene i Vestfold og Telemark som minst ukentlig deltar i organisert aktivitet eller frivillig arbeid. Kilde: Folkehelseundersøkelsen 2021

Blant voksne er det vanligst å delta i organisert aktivitet eller frivillig arbeid i aldersgruppen 40-49 år og blant de over 70 år (figur 5). Voksne i 40-årene har gjerne barn i alderen med høy deltakelse i blant annet idrett, og det er i stor grad foreldrene som står for organiseringen. De over 70 år har bedre tid. Det er ingen forskjeller i deltagelse i organisert aktivitet/frivillig arbeid mellom menn og kvinner i denne undersøkelsen.

Figur 5. Prosentandel voksne i ulike aldersgrupper i Vestfold og Telemark som minst ukentlig deltar i organisert aktivitet eller frivillig arbeid. Kilde: Folkehelseundersøkelsen 2021

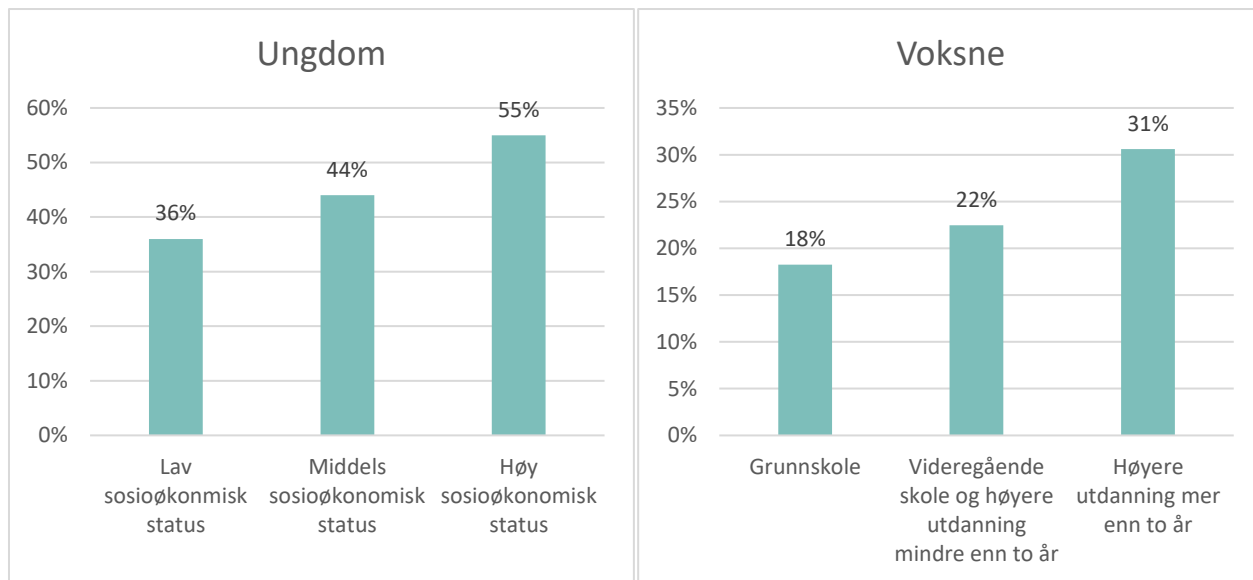

Vi ser forskjeller mellom innvandrere og øvrig befolkning i deltakelse i frivillig aktivitet. Mens 20 % av innvandrerne svarer at de deltar minst ukentlig, svarer 29 % i øvrig befolkning det samme. Blant innvandrere øker deltagelsen i organisert aktivitet og frivillig arbeid med alder og jo lengre de har bodd i Norge. Deltagelsen er høyest blant innvandrere fra nordiske land, og høyest blant innvandrere med høy utdanning.

3.2. Sosial ulikhet

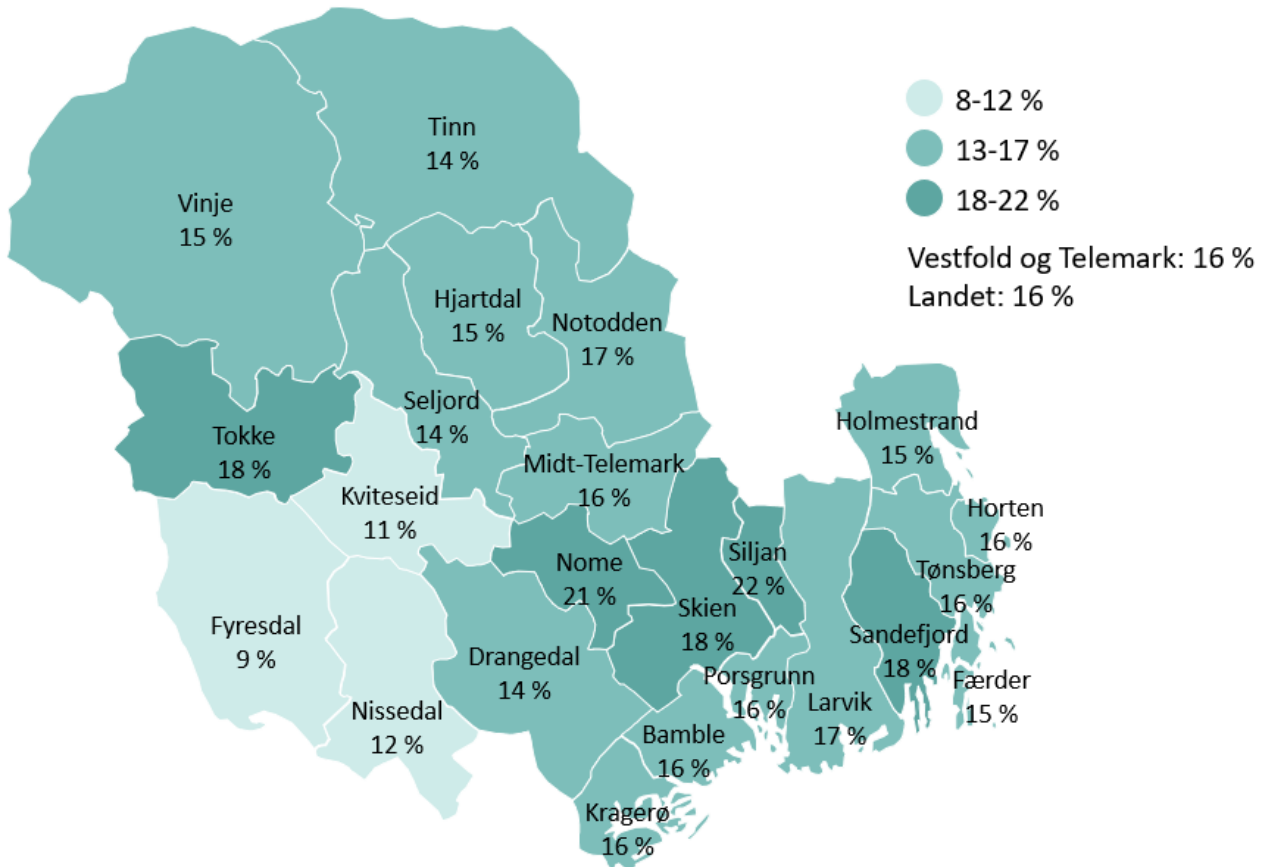
Til tross for at de aller fleste barn og unge deltar i organiserte fritidsaktiviteter i løpet av oppveksten, ser vi forskjeller i hvem som deltar og hvilke aktiviteter de deltar på, etter familiens sosioøkonomiske status. Mens 35 % av ungdommene fra familier med lav sosioøkonomisk status deltok på minst fem organiserte fritidsaktiviteter den siste måneden var andelen 55 % blant ungdom fra familier med høy sosioøkonomisk status (figur 6). Det samme mønsteret ser vi blant voksne, der andelen som deltar i organisert aktivitet eller frivillig arbeid øker med høyere utdanningsnivå. Blant ungdom finner vi at både idrett og ulike kulturaktiviteter, som kulturskole, korps, kor og orkester, rekrutterer skjevt. Andelen som deltar i denne typen aktiviteter, er høyest blant ungdommer fra familier med høy sosioøkonomisk status.

Figur 6. Sosial ulikhet i deltagelse. Til venstre: Ungdom 8. trinn-Vg3 som har deltatt på minst fem organiserte fritidsaktiviteter sist måned. Til høyre: Voksne over 18 år som har deltatt i organisert aktivitet/frivillig arbeid minst ukentlig. Kilde: Ungdata-undersøkelsen og Folkehelseundersøkelsen 2021

Større kostnadspress, for eksempel i idretten, kombinert med økende ulikhet i inntekt for barnefamilier, kan bidra til å øke de økonomiske barrierene for å delta i fritidsaktiviteter. Til sammen svarer 16 % av ungdommene i Vestfold og Telemark at foreldrene av og til eller ofte mangler penger til å betale for fritidsaktiviteter de ønsker å delta i, slik som idrett, kino, bursdager, reiser osv. (figur 7). Andelen som svarer dette varierer mye mellom kommunene: fra 9 % i Fyresdal til 22 % i Siljan.

Figur 7. Prosentandel bosatt i den aktuelle kommunen som opplever at foreldrene av og til eller ofte mangler penger til å betale for fritidsaktiviteter de ønsker å delta i. Vestfold og Telemark 2021. 8. trinn-Vg3. Kilde: Ungdataundersøkelsen

3.3. Rekruttering

Hvordan folk ønsker å engasjere seg, er i endring.⁶ Tidligere forskning viser at frivillig arbeid generelt har økt, men viljen til å ta på seg verv og drifte organisasjoner har gått ned. Frivilligheten har blitt mer aktivitetsorientert, med større fokus på egenutførelse og tidsavgrensede oppgaver enn mer langvarig organisasjonsarbeid. Det blir vanskeligere å drive organisasjonene og medlemsdemokratiet over tid på frivillig basis.⁷

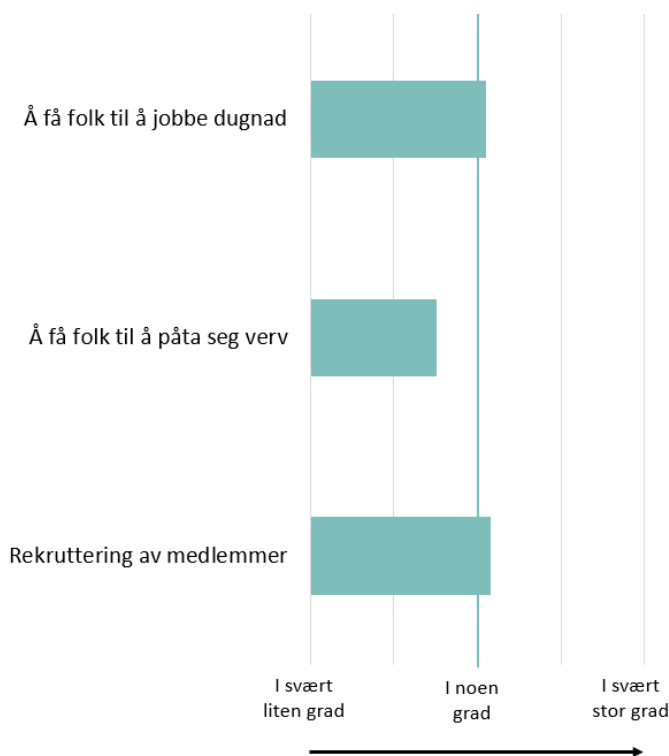
I kartleggingen blant frivillige organisasjoner på regionalt nivå ønsket vi å undersøke om dette er noe organisasjonene i Vestfold og Telemark kjenner seg igjen i eller ikke. Det var spørsmål om i hvilken grad organisasjonen opplever at de lykkes på ulike områder. På en skala fra 1 til 5 som gikk fra i svært liten grad til i svært stor grad ser vi at organisasjonene i snitt er rett over middels fornøyd med hvordan de lykkes med rekrutteringen av nye medlemmer og med oppslutningen rundt

⁶ [Organisasjonslandskap i endring 2009 - 2019: Utviklingstrekk og trender i frivillig organisering i Norge \(unit.no\)](#)

⁷ Arnesen, Daniel m.fl. Fra medlemsbaserte organisasjoner til koordinert frivillighet? Det norske organisasjonssamfunnet fra 1980 til 2013, Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor ([Organisasjonslandskap i endring – Ferdig 06052016. \(unit.no\)](#))

dugnader. De opplever at det er vanskeligere å få folk til å påta seg verv (figur 8). Nesten halvparten av organisasjonene opplever at de lykkes i liten eller svært liten grad med å få folk til å påta seg verv.

Figur 8. I hvilken grad opplever dere at organisasjonen lykkes med følgende? Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2022

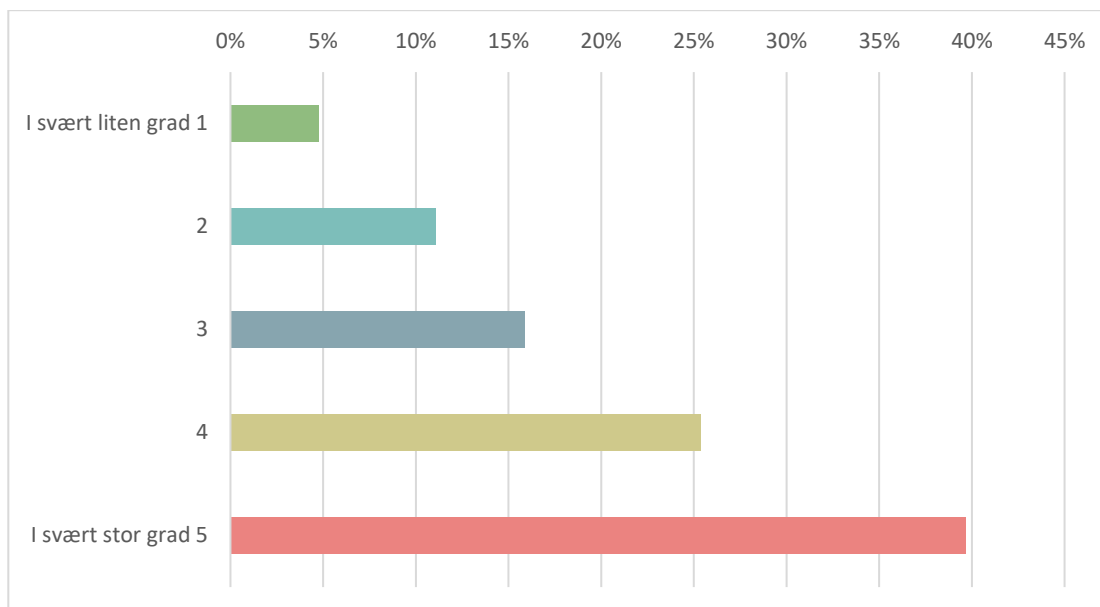
Lokallagene i Vestfold og Telemark opplever ifølge Frivillighet Norges undersøkelse i 2022 at det er en utfordring for rekruttering at mange ikke kjenner til muligheten for å delta i frivillig arbeid. 44 % av respondentene i fylket svarte dette, mot 36 % i landet som helhet. Undersøkelsen peker videre på at nettverk og bekjente er den vanligste måten å rekruttere på, men også sosiale medier og synlighet i lokalsamfunnet er viktig.⁸

I fylkeskommunens kartlegging ble organisasjonene spurt om hvordan trender i samfunnet påvirker frivilligheten, blant annet om det er slik at det er færre som ønsker å påta seg verv. Nesten 40 % svarer at de i svært stor grad kjenner seg igjen i påstanden om at færre ønsker å påta seg forpliktende verv (se figur 9). Det er vanskelig å rekruttere til verv fordi folk har knapt med tid, ifølge Frivillighet Norges rapport om rekruttering.⁹

⁸ Frivillighet Norge 2022, Økt deltakelse i frivillige organisasjoner. [Rapport-Rekruttering_V8.pdf \(amazonaws.com\)](#). Vestfold og Telemark fylkeskommune har fått tilgang på resultatene fra Vestfold og Telemark.

⁹ Frivillighet Norge 2022, Økt deltakelse i frivillige organisasjoner. [Rapport-Rekruttering_V8.pdf \(amazonaws.com\)](#).

Figur 9. Under kommer noen påstander om nye måter å engasjere seg som frivillig på. I hvilken grad kjenner dere dere igjen? Færre ønsker å påta seg forpliktende verv. Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2022

Tilsvarende er respondentene i fylkeskommunens kartlegging mer enig enn uenig i påstandene om at flere enn før ønsker å engasjere seg i noe som gagnar dem selv, og at de ønsker å delta mer kortvarig. Dersom dette er riktig, kan det forklare hvorfor organisasjonene i mindre grad opplever å lykkes med rekruttering til verv i organisasjonen. Frivillighetsbarometeret 2020, som er en nasjonal spørreundersøkelse, viser at andelen som jobber mer enn 10 timer frivillig i måneden falt fra rundt 11 % i årene 2014 – 2017 til 9 % i 2018 – 2020. Det er nok i denne gruppen at vi finner flest med verv i organisasjonene.¹⁰

Det er likevel grunn til å være forsiktig med å trekke konklusjoner basert på respondentenes sammenligning av før og nå. Oppfatningen av fortiden formes hele tiden av hvordan vi snakker om den. De som svarte på fylkeskommunens undersøkelse i år, hadde dessuten neppe samme rolle i frivilligheten før.

En medlemsundersøkelse fra Frivillighet Norge fra 2009 viser i alle fall at utfordringen med å rekruttere til verv ikke er ny.¹¹

¹⁰ Frivillighetsbarometeret stiller spørsmål om motivasjon for å bidra. *At det gir god arbeidserfaring/ser bra ut på CV* er det spørsmålet som tydeligst markerer at engasjementet gagnar den frivillige selv. Andelen som svarer at de er motivert av å forbedre CVen har gått ned fra 10 % til 7 % fra 2014 til 2020. Samtidig er det spesielt de yngste aldersgruppene som er motivert av arbeidserfaringen, naturlig nok.

¹¹ Kilde: [Frivillighet Norge 2010](#)

Til tross for at hovedtrenden når det gjelder frivillig innsats er stabil, er det flere som rapporterer at det i femårsperioden har blitt vanskeligere å rekruttere frivillige enn de som rapporterer at det har blitt lettere. Det er spesielt rekruttering til verv i organisasjonenes styringsstruktur som oppleves tyngre.

3.4. Nye måter å jobbe på/digitalisering og synliggjøring

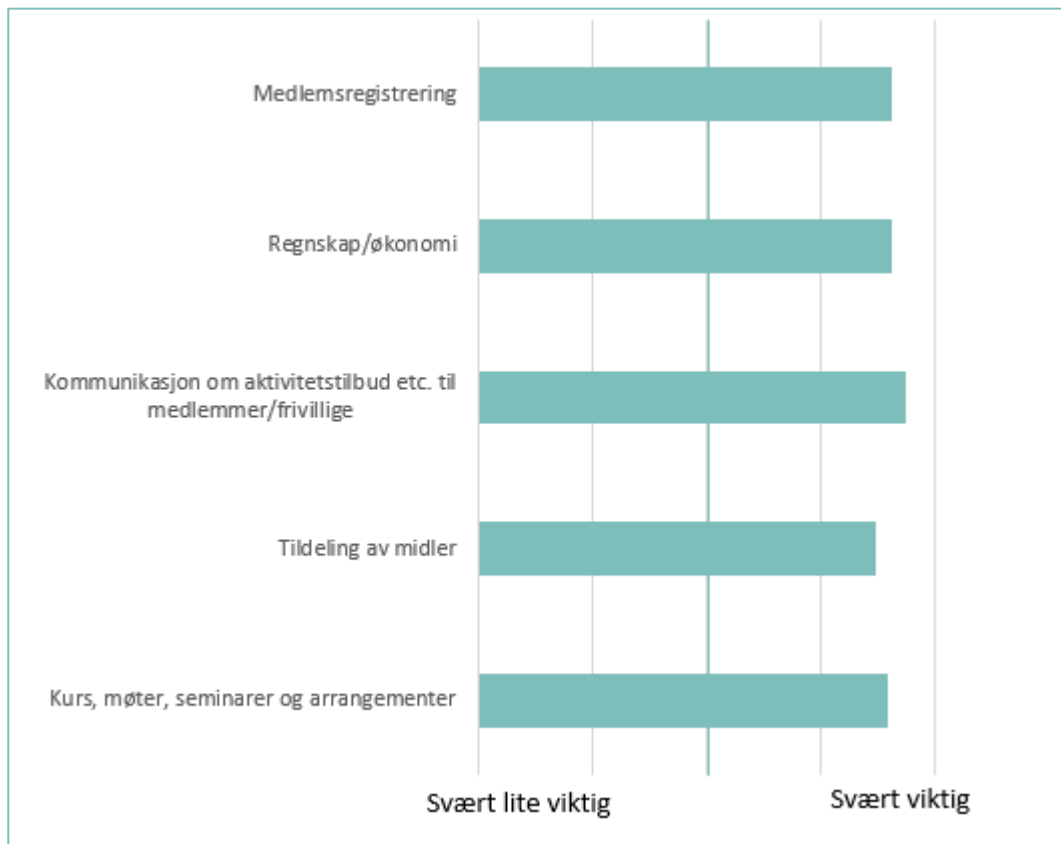
Frivilligheten i Vestfold og Telemark må tilpasse seg endringene i samfunnet på samme måte som andre. Digitalisering i alle samfunnssektorer kan effektivisere drift, gi forenklingsgevinster og frigjøre ressurser til aktivitet. Frivillige organisasjoner møter økte krav til digitale løsninger fra medlemmer, frivillige, offentlige organer og andre. Organisasjoner som ikke oppdaterer seg i tråd med den digitale utviklingen, står i fare for å fremstå som mindre relevante og ha mindre gjennomslagskraft.

Digitalisering av kommunikasjon og framveksten av sosiale nettverk og plattformer på internett har likevel betydning for hvordan frivilligheten arbeider med å kommunisere. Både hvordan de når ut til nye og eksisterende medlemmer, avholder møter, synliggjør organisasjonene i digitale medier, samler inn penger og hvordan de arbeider med å nå målgruppene for organisasjonenes virksomhet.

I kartleggingen svarer nesten alle organisasjonene at de bruker apper, nettstedet og sosiale medier for å rekruttere nye frivillige og medlemmer. Nesten halvparten svarer at de har endret måten å organisere oppgavene på for å møte ønsker og behov fra de som ønsker å engasjere seg.

I økende grad har det kommet digitale løsninger for administrering av frivillige organisasjoner. I kartleggingen av frivilligheten i Vestfold og Telemark svarer de aller fleste at det er svært viktig at de har velfungerende, digitale løsninger for administrasjon og kommunikasjon (figur 10).

Figur 10 Hvor viktig er det for organisasjonen å ha velfungerende digitale løsninger for... Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2022.

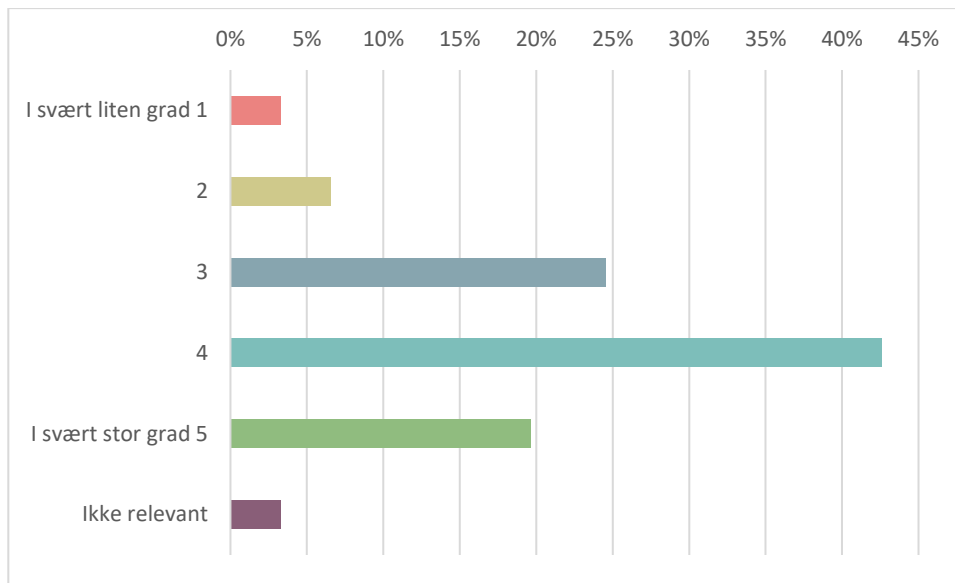

Knapt halvparten av organisasjonen svarer at de i stor eller svært stor grad tilbyr opplæring i digitale verktøy eller sosiale medier. Det er også en ikke ubetydelig andel som svarer at de ikke gjør det, eller at det ikke er relevant.

3.5. Økonomi

Organisasjonene som har svart på kartleggingen er stort sett fornøyd med organisasjonens økonomiske situasjon (figur 11).

Figur 11. I hvilken grad opplever dere å lykkes med organisasjonens økonomiske situasjon? Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2022

Siden vi ikke har direkte tilgang til data om økonomien i organisasjonene, kan det tenkes at organisasjonene med disse svarene mener at *de under de rådende økonomiske forholdene lykkes godt*.

De frivillige organisasjonene i Norge får tilskudd fra stat, kommune og fylkeskommune, i tillegg til finansiering gjennom medlemsavgifter og ved egne aktiviteter. SSB sammenstiller data om overføringer, regnskapsdata og anslag på verdien av ulønnet arbeid samlet for frivillig sektor i *satellitregnskapet for frivillig sektor*.¹² De anslår verdien av det ulønnede arbeidet i frivillig sektor i Norge til en verdi av 78 mrd. kroner i 2018. Inkludert denne innsatsen ville frivillig sektor stått for 4,6 % av BNP dette året.

Beregninger av organisasjonenes inntektskilder viser at husholdningene, i tillegg til den betydelige frivillige innsatsen, bidrar til å dekke nesten 44 % av organisasjonenes driftsinntekter. Stat og kommune bidro med henholdsvis 27 % av inntektene, 16 % av driftsinntektene kom gjennom overføringer og kjøp av tjenester og 13 % kom fra næringslivet.

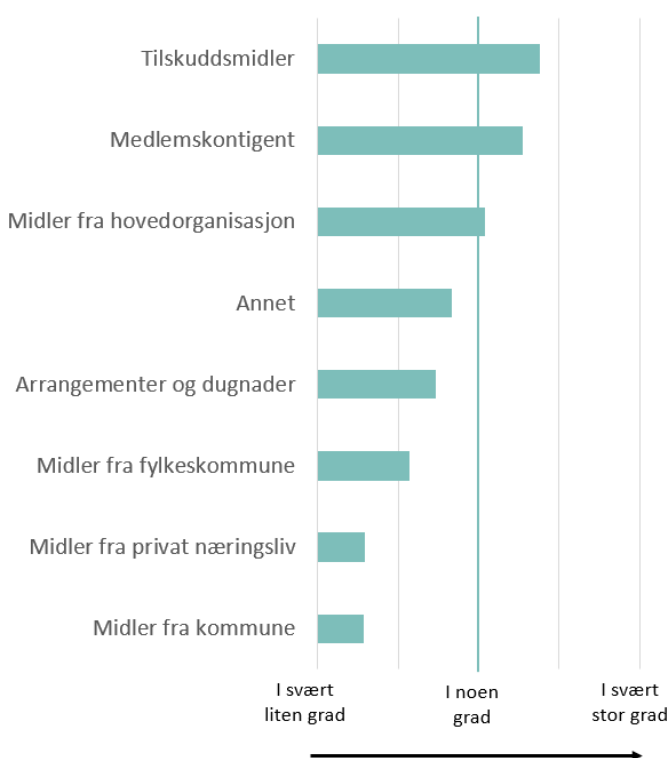
Av midlene fra stat, kommune og fylkeskommune gikk omtrent 75 % til virksomheter som tilbyr velferdstjenester. De statlige midlene retter seg hovedsakelig mot helse og utdanning, mens kommunenes bidrag i stor grad retter seg mot omsorgstjenester. Husholdninger er den viktigste inntektskilden for flere av kategoriene, men nær halvparten av husholdningenes bidrag går til

¹² [SSBs satellitregnskap for frivillig sektor, 2017](#).

organisasjoner innen kultur og fritid, og lokalmiljø og bolig. Midlene fra næringslivet gikk hovedsakelig til yrkes-, bransje- og fagforeninger, samt utdanning og forskning.¹³ De samlede inntektene til frivillig sektor i Norge var i 2017 på 107 mrd. kroner.

I kartleggingen blant de regionale organisasjonene i Vestfold og Telemark er tilskuddsmidler og medlemskontingent den viktigste inntektskilden. Midler fra kommune og fylkeskommune er jevnt over av mindre betydning for organisasjonene som har svart på undersøkelsen. Det er antakelig en overlapp mellom tilskuddsmidler og midler fra kommune og fylkeskommune (figur 12).

Figur 12. I hvilken grad kommer organisasjonens inntekter fra... Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2022

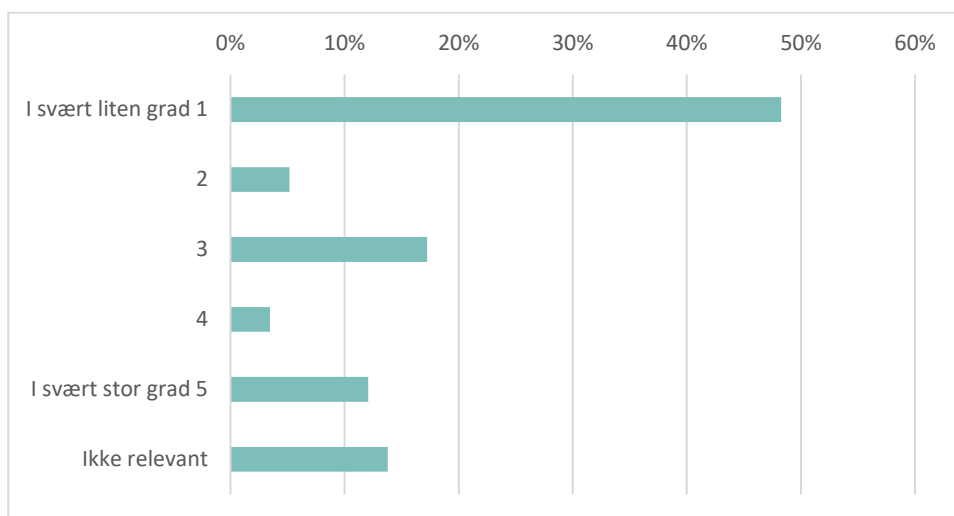
For organisasjonene i undersøkelsen er midler fra kommunene den minst viktige kilden til finansiering. I tillegg til alle som har svart at det er lite viktig, har nesten hver tredje organisasjon svart «ikke relevant». Det er kanskje ikke så overraskende siden kartleggingen retter seg mot frivillige organisasjoner på regionsnivå. Tre organisasjoner har likevel svart i stor eller svært stor grad. Det er det samme bildet som for privat næringsliv.

Fylkeskommunen er heller ikke en viktig bidragsyter blant respondentene (figur 13). Halvparten svarer at det er en svært lite viktig kilde til finansiering. Ytterligere 14 % svarer «ikke relevant». Det er likevel 10 organisasjoner som svarer i noen grad og 9 som svarer i stor eller svært stor grad.¹⁴

¹³ [SSBs satelittregnskap for frivillig sektor, 2017](#).

¹⁴ Fylkeskommunen har samarbeidsavtale med 24 regionale frivillige organisasjoner som mottar støtte fra fylkeskommunene. Det er ikke klart hvor mange av disse som har svart på undersøkelsen.

Figur 13. I hvilken grad kommer organisasjonens inntekt fra midler fra fylkeskommunen? Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2022

3.6. Kompetanse

I kartleggingen blant regionale organisasjoner i Vestfold og Telemark, oppgir respondentene at de trenger å øke kompetansen sin på flere områder (**Feil! Fant ikke referanseilden.**). Behov for å utvikle kompetansen er størst på områder som ligger i grenselandet mellom organisasjonen og verden utenfor, slik som politisk påvirkning, mediehåndtering, markedsføring, rekruttering og søknadsskriving, mens mer interne aktiviteter som arrangement, økonomi, regnskap og organisasjonsutvikling er det ikke like stort behov for.

Behov for økt kompetanse innen politisk påvirkning kommer på topp. Som vi skal se senere i rapporten viser kartleggingen at organisasjonene er svært lite fornøyde med hvordan de involveres i ulike demokratiske prosesser, og de ønsker at fylkeskommunen tar en aktiv rolle på dette området.

Figur 14. Har dere behov for å øke kompetanse på følgende? Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2022

Markedsføring og mediehandtering kommer også høyt. Det er ellers lite i kartleggingen som indikerer at frivilligheten sliter med dette. De er jevnt over fornøyd med synliggjøringen av egen organisasjon.

4. Inkludering og integrering

Frivilligheten i Norge er en stor sektor, og uavhengig av formål, er den en viktig og tilgjengelig arena for alle mennesker som ønsker å delta i samfunnet. Frivillige organisasjoner er arenaer for å møte andre med like interesser, uavhengig av bakgrunn. Personer som deltar i organisasjonslivet utvikler ferdigheter, opplever mestring og får sosial kompetanse, venner og nettverk. Det øker både muligheten og motivasjonen til å delta på andre samfunnsarenaer, blant annet ta utdanning, arbeide og stemme ved politiske valg. Krav til kostbart utstyr og dyre kontingenter hindrer imidlertid enkelte i å delta på fritidsaktiviteter, og manglende universell utforming og tilrettelegging gjør at personer med nedsatt funksjonsevne ikke får deltatt på like vilkår.

Frivillig sektor har en viktig rolle med å inkludere og integrere personer som av ulike årsaker står utenfor samfunnslivet og opplever barrierer for deltakelse på ulike arenaer. Mange organisasjoner er opprettet nettopp for å fremme interessene til grupper som på ulike måter faller utenfor majoritetsbegrepet. Pasientorganisasjoner, organisasjoner for funksjonshemmede, sosiale

foreninger for personer fra ulike land og organisasjoner som arbeider for bekjempelse av fattigdom er eksempler på dette.

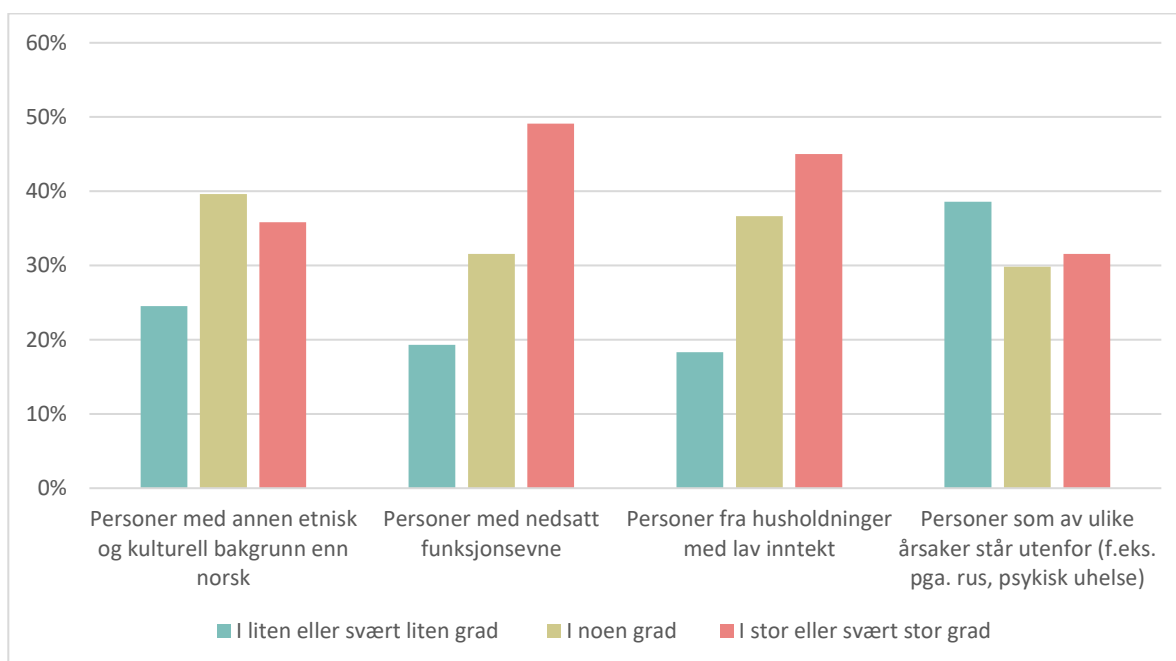
Andre organisasjoner har ikke inkludering og integrering som sitt hovedformål, men gjennom ulike interesser som for eksempel idrett, friluftsliv, natur, dyr, politikk og religion, inkluderes personer i alle aldersgrupper og samfunnslag.

I kartleggingen av frivilligheten i Vestfold og Telemark har organisasjonene på regionalt nivå blitt spurt om de arbeider aktivt med inkludering og integrering av

- Personer med annen etnisk og kulturell bakgrunn enn norsk
- Personer med nedsatt funksjonsevne
- Personer fra husholdninger med lav inntekt
- Personer som av ulike årsaker står utenfor (f.eks. pga. rus, psykisk uhelse)

Svarfordelingen er gjengitt i figur 15.¹⁵

Figur 15. I hvilken grad jobber organisasjonen aktivt med inkludering og integrering av følgende grupper. Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2022

¹⁵ I svarfordelingen er de som har svart «ikke relevant» utelatt. Det er en del som har svart «ikke relevant» på disse spørsmålene. 6 (10 %) på det første om etnisk ikke-norske, og 9 (15 %) på de øvrige. Dette gjør det naturlig å stille spørsmål om hva respondentene har lagt i spørsmålet. For organisasjoner som ikke har et inkluderingsformål, kan spørsmålet leses som irrelevant. Men også disse organisasjonene kan aktivt søke blant de nevnte gruppene etter både frivillige og til verv, på samme måte som næringslivet aktivt kan søke ansatte blant for eksempel minoriteter eller ønske å fremme disse gruppene til lederstillinger.

Flest organisasjoner svarer at de arbeider aktivt med inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne og personer fra husholdninger med lavinntekt. Personer som av ulike årsaker står utenfor blir i minst grad aktivt forsøkt inkludert.

Organisasjonene som har svart at de jobber aktivt overfor en eller flere av gruppene, har blitt spurt om hvordan de jobber for å nå disse gruppene.

De fleste (75 %) organisasjonene bruker digitale kommunikasjonskanaler for å forsøke å nå gruppene de jobber for å inkludere. Halvparten svarer at de samarbeider med andre aktører som kommune, voksenopplæring, frivillighetssentral og andre organisasjoner. Bare hver tredje organisasjon driver oppsøkende virksomhet overfor gruppene de forsøker å nå. Like mange distribuerer informasjonsmaterieell på ulike steder som er relevante, som NAV, voksenopplæring osv.

Halvparten av organisasjonene som har svart at de i liten grad jobber aktivt med inkludering, viser til manglende økonomiske og administrative ressurser. Mange svarer også at det ikke er en prioritert oppgave og at det kan være vanskelig å nå ut med informasjon til gruppene man søker å inkludere.

Respondentene fikk muligheten til å komme med utfyllende kommentarer om temaet i et fritekstfelt. Her viser flere til planer de har for prosjekter som retter seg mot en eller flere av gruppene det spørres om. Enkelte organisasjoner opplever det også som urettferdig at de skal pålegges et moralsk ansvar for en samfunnsoppgave de i utgangspunktet ikke er ment å gjøre.

5. Demokrati og medvirkning

Frivillige organisasjoner er et viktig element i demokratiet. Både i kraft av å organisere innbyggere rundt felles interesser som de kan fremme med større kraft gjennom organisasjonen, og fordi deltakelse i frivillige organisasjoner i seg selv er å delta i en demokratisk styrt enhet. Ved å være medlem i en organisasjon har man stemmerett ved årsmøter, mulighet til å ta tillitsverv og delta i utformingen av organisasjonens politikk og prioriteringer. Det er på mange måter en skole i demokrati.

Fylkeskommunen har flere roller og oppgaver overfor frivillig sektor som omtales nærmere i kapittelet under om samarbeid. Felles for rollene er at fylkeskommunen er et demokratisk styrt organ der politisk valgte representanter fatter beslutninger på vegne av innbyggerne i fylket. Også beslutninger som berører frivillig sektor. Fylkeskommunen er underlagt en rekke krav til medvirkning, for eksempel skal det sikres medvirkning i alle planprosesser forankret i § 5 i Plan- og bygningsloven.¹⁶

I kartleggingen ble organisasjonene spurt om de opplever å bli involvert i ulike demokratiske prosesser. Her er svarene fra organisasjonene nedslående. Det er klart flest som opplever at de i liten eller svært liten grad blir involvert. Verst er det med opplevelsen av å kunne påvirke

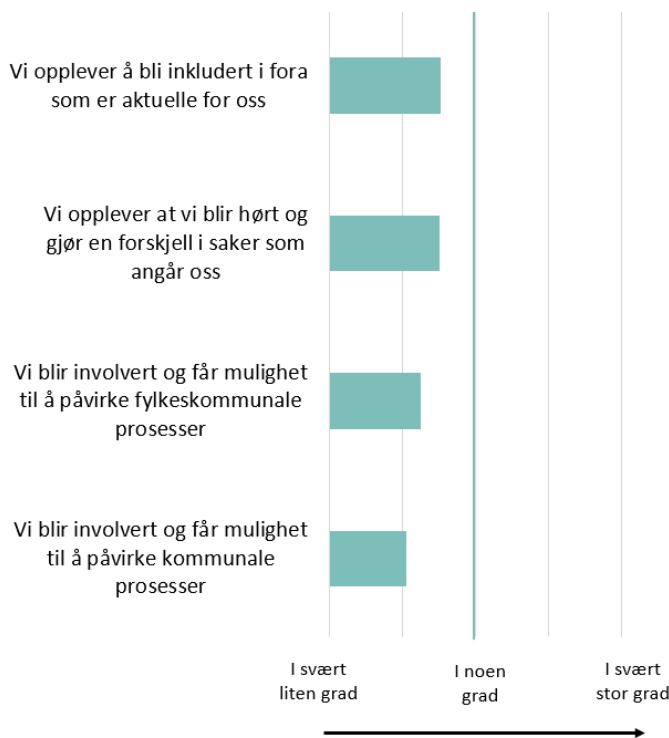
---

¹⁶ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71/KAPITTEL_2-1-3#%C2%A75-4

kommunale og fylkeskommunale prosesser (figur 16). I noe større grad opplever organisasjonene at de inkluderes i aktuelle fora. Det er også en del som opplever å bli hørt og gjøre en forskjell i saker som angår dem.

Figur 16. I hvilken grad opplever organisasjonen at de blir involvert i demokratiske prosesser? Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2022

Organisasjonene opplever at de i liten grad blir involvert i fora som er aktuelle for dem. Nesten halvparten svarer i liten eller svært liten grad. En tredel svar i noen grad, mens 18 % opplever i stor grad å bli involvert. Det er dermed en klar ulik opplevelse mellom organisasjonene på dette spørsmålet. Svarfordelingen er temmelig lik for påstanden om å bli hørt og gjøre en forskjell. Det kan tyde på at det er rom for å bedre og utvide samhandlingsarenaene for frivillig sektor. Vi kommer tilbake til dette under beskrivelsen av samarbeid i kap. 6.

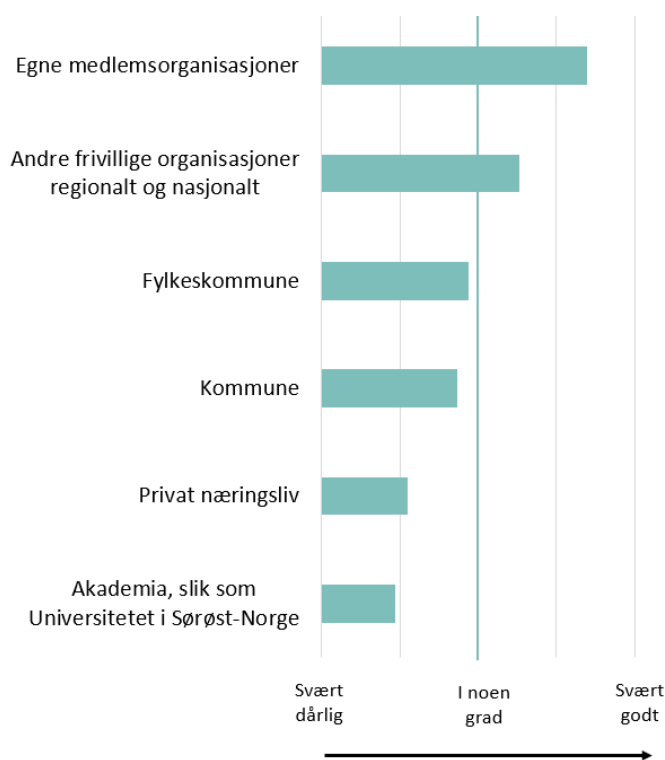
Organisasjonene opplever i enda mindre grad å kunne påvirke kommunale og fylkeskommunale prosesser. Flere organisasjoner uttrykker ønsker om å bedre kompetansen sin innen demokrati og medvirkning (se kap. 3.6. Kompetanse). Det er mange ulike aktører som ønsker å påvirke offentlige beslutningsprosesser, deriblant frivillige organisasjoner. I mange tilfeller kan det være vanskelig å vinne gjennom med sine synspunkter selv om det er anledning til å fremme dem. Det er vanskelig å si ut fra spørsmålsstillingen om organisasjonene er frustrert over manglende gjennomslag eller over manglende mulighet til å fremme synspunktene sine overfor politikerne.

Det er få som har svart «ikke relevant» på disse spørsmålene, noe som kan tyde på at det er et felles ønske om å påvirke prosesser.

6. Samarbeid

I kartleggingen blant frivillige organisasjoner på regionalt nivå ble det også stilt spørsmål om ønsker og behov for samarbeid og om hvordan organisasjonene opplever kontakt og samarbeid med ulike aktører i dag. Figur 17 viser at organisasjonene vurderer samarbeidet med egne medlemsorganisasjoner og andre frivillige organisasjoner best. Dette samarbeidet vurderes også som relevant av så å si alle organisasjonene i undersøkelsen. Samarbeidet med akademia og privat næringsliv vurderes enten som dårlig eller ikke relevant av de fleste, selv om en håndfull har gode samarbeid med disse også.

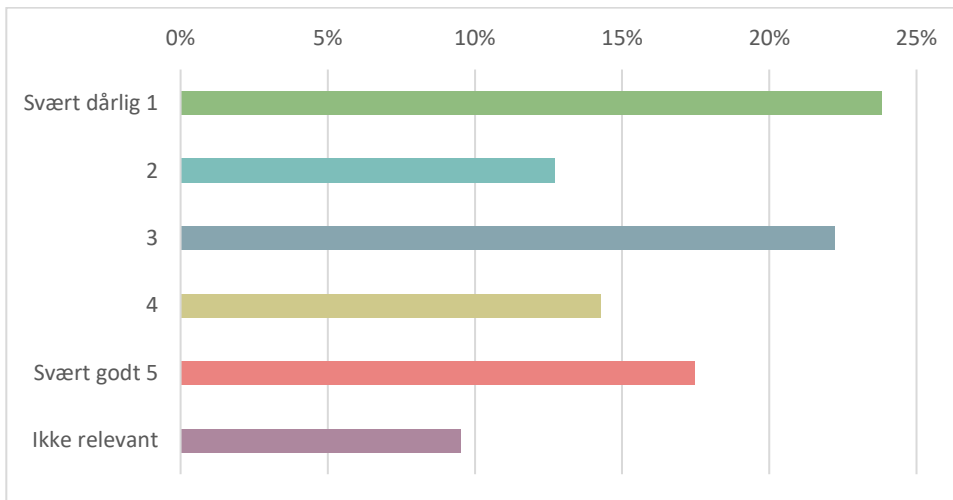
Figur 17. Hvordan opplever organisasjonen på regionalt nivå kontakt og samarbeid med... Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2022

Dette tyder på at det er lettest å samarbeide med andre som ligner på en selv og som har tilsvarende utfordringer og virkemidler. Verken næringslivet eller akademia har fremming av frivilligheten som egne kjerneoppgaver, selv om disse tjener på frivillighetens arbeid for å skape bedre samfunn lokalt og regionalt.

På den andre siden har både kommuner og fylkeskommunen et oppdrag om å fremme og tilrettelegge for frivillig arbeid. 57 av organisasjonene har svart på hvordan de opplever samarbeidet med fylkeskommunen. Av disse har 6 svart at dette ikke er relevant, mens 23 organisasjoner (36 %) svarer at det er dårlig eller svært dårlig. 20 organisasjoner (32 %) svarer at det er godt eller svært godt (figur 18).

Figur 18. Hvordan opplever organisasjonen på regionalt nivå kontakt og samarbeid med fylkeskommunen? Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2022

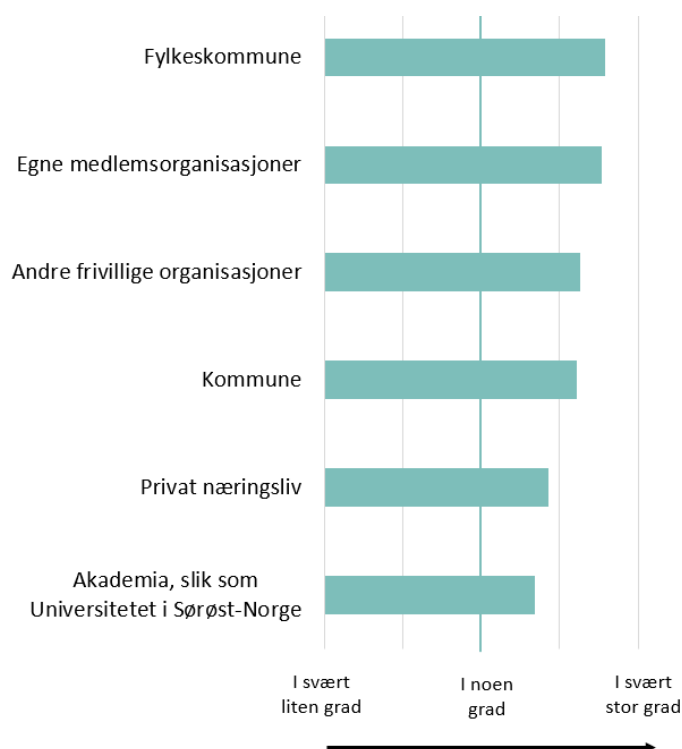

Alt i alt er organisasjonene i undersøkelsen mer positive til fylkeskommunen enn til kommunen. At en del flere har svart «ikke relevant» om samarbeidet med kommunene sammenliknet med fylkeskommunen, kan ha sammenheng med at vi har spurt organisasjoner på regionalt nivå. Det er betydelig flere som svarer «godt» og «svært godt» om samarbeidet med fylkeskommunen enn med kommunene, men det er også, som figur 18 viser, mange som svarer at samarbeidet er dårlig.

Selv om frivillige organisasjoner på regionalt nivå i varierende grad er fornøyde med samarbeidet med fylkeskommunen i dag, er det et stort ønske om økt samarbeid (figur 19). Det er like viktig for organisasjonene å øke samarbeidet med fylkeskommunen som det er å øke samarbeidet med egne medlemsorganisasjoner og andre frivillige organisasjoner, samarbeidspartnerne de i utgangspunktet er mest fornøyde med.

I fritekstfeltet er det flere som peker på at samarbeid er viktig, og en måte å gjøre organisasjonene bedre på, men også at samarbeid koster tid og administrative ressurser. En viktig oppgave for fylkeskommunen kan derfor være å legge til rette for samarbeid og nettverk mellom de regionale aktørene på frivillighetsområdet.

Figur 19. I hvilken grad ønsker organisasjonen på regionalt nivå økt samarbeid med... Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2022

Frivillighet Norge gjennomførte i 2022 en undersøkelse blant lokallag i hele Norge, hvor samarbeid med kommunene var et viktig tema. Der kommer det fram at bare 47 % av respondentene i Vestfold og Telemark kjente til kommunens frivillighetskoordinator. Det er en større andel enn i landet som helhet (42 %), men fortsatt lavt. Det er også varierende i hvor stor grad lokale foreninger opplever at kommunen er interessert i å samarbeide med frivilligheten. Så mange som hver fjerde respondent svarer i liten grad eller ikke i det hele tatt. Mange organisasjoner opplever at de står i et konkurranseforhold til kommunene om ressurser.¹⁷

Kommunene har en viktig oppgave i å tilrettelegge for frivilligheten blant annet ved utleie og utlån av lokaler og bygg. I Frivillighet Norges undersøkelse er mange av lokalforeningene fornøyde, mange misfornøyde og få lunkne. Fylkeskommunen er ikke undersøkt av Frivillighet Norge i denne rapporten.

6.1. Samarbeid med fylkeskommunen

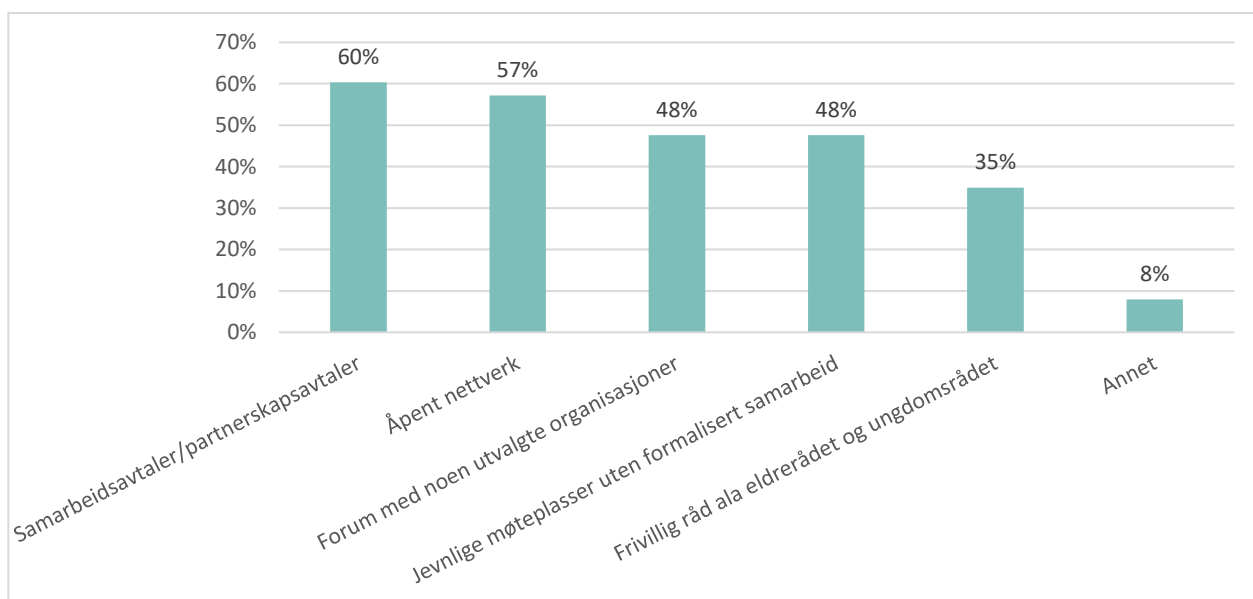
Som beskrevet i innledningen kan fylkeskommunens oppgaver overfor frivilligheten deles i fire ulike roller: kunnskapsleverandør og kompetanseutvikler, koordinator, samarbeidspartner og tilskuddsyter. Når organisasjonene i ulik grad er fornøyde med samarbeidet med fylkeskommunen,

¹⁷ Frivillighet Norge 2022, Økte deltakelse i frivillige organisasjoner. [Rapport-Rekruttering_V8.pdf \(amazonaws.com\)](#). Vestfold og Telemark fylkeskommune har fått tilgang på resultatene fra Vestfold og Telemark.

kan forklaringen ligge på alle disse områdene, men det er naturlig å tenke at organisasjoner som jevnlig mottar tilskudd vil være mest fornøyd.

På spørsmål om hvordan frivilligheten på regionalt nivå ønsker å samarbeide med fylkeskommunen, viser figur 20 at flest ønsker samarbeidsavtaler/partnerskapsavtaler. Dette innebærer et direkte og forpliktende samarbeid som gir organisasjonene både økonomisk støtte og tilgang til nettverk med andre organisasjoner med partnerskapsavtaler. Det er ikke overraskende at organisasjonene ønsker mer av dette. Samtidig er det ikke usannsynlig at organisasjoner av en viss størrelse, med god administrativ kompetanse er mer aktuelle for slike samarbeid og også i større grad enn andre har tatt seg tid til å svare på en spørreundersøkelse fra fylkeskommunen. I kommentarer til spørsmålet blir det også gitt uttrykk for at skillet mellom hvilke organisasjoner som er aktuelle for partnerskapsavtaler oppleves som kunstig trukket opp mellom interesse-/pasientorganisasjoner og ideelle organisasjoner.

Figur 20. Hvordan ønsker dere at organisasjoner på regionalt nivå skal samarbeide med fylkeskommunen? Flere svar mulig. Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2021

Fylkeskommunen har administrative ressurser og kompetanse til å bistå frivilligheten med nettverksbygging. Som vist tidligere er organisasjonene svært fornøyd med samarbeidet med andre frivillige organisasjoner, men ønsker også økt samarbeid med disse. Dette betyr at fylkeskommunen, uavhengig av om den er ønsket som samarbeidspartner for pengenes skyld eller ikke, kan bedre frivillighetens kår ved å styrke muligheten for økt samarbeid mellom aktørene. I åpne svar peker flere på at samarbeid gagnar alle parter og at det er mye å hente. Samtidig peker flere på at det koster. Organisering, innkalling og planlegging av møter er tidkrevende, og kommer gjerne i andre rekke etter drift av organisasjonens kjerneoppgaver. Det koster også å delta på samlinger, og det krever tid fra enkeltpersoner i organisasjonene å delta. For organisasjoner som representerer personer med helseutfordringer, kan terskelen for å delta være ekstra høy.

Organisasjonene ønsker generelt at fylkeskommunen tar en aktiv rolle på alle områdene de blir spurt om i kartleggingen: Inkludering og integrering, nye måter å være frivillig på, digitalisering og synliggjøring, samarbeid, nettverk og møteplasser, kompetanseheving og demokrati og medvirkning. Samarbeid, nettverk og møteplasser kommer imidlertid på topp sammen med demokrati og medvirkning (figur 21).

Figur 21. På hvilke av disse områdene synes dere det er viktig at fylkeskommunen tar en aktiv rolle? Kilde: Kartlegging blant frivillige organisasjoner i Vestfold og Telemark 2022

Dette samsvarer godt med de øvrige resultatene fra kartleggingen, blant annet at det er behov for økt kompetanse innenfor flere tema, særlig politisk påvirkning (se kapittel 3.6 Kompetanse) og at rundt 50 % av organisasjonene ønsker et åpent nettverk, forum eller jevnlig møteplasser (figur 20). Det er ønskelig at fylkeskommunen tar en mer aktiv rolle innfor disse områdene, framfor digitalisering og synliggjøring, rekruttering og nye måter å være frivillig på. De sistnevnte kan være forhold som organisasjonene mer anser som sitt ansvar, heller enn fylkeskommunens.

Vestfold og Telemark fylkeskommune
vtfk.no

Postadresse: Postboks 2844, 3702 Skien

Besøksadresser: Fylkesbakken 10, Skien / Svend Foynsgate 9, Tønsberg

Kontakt: 35 91 70 00 / post@vtfk.no

